

Can'ca Söyleşi: Havacı Kadın Olmak!

İlk Türk Kadın F-16 Görev Komutanı & Öğretmen Pilotu Burcu Şahinkaya

Can EREL

Uçak Mühendisi

can.erel@canerel.com.tr

Detayını "[Bu Coğrafyada Havacı Kadın Olmak!](#)" başlıklı makalemde paylaştığım, Afgan Yüzbaşı Niloofar Rahmani ile ilgili gelişmeleri izlerken düşündüğüm karşılaştırmalı değerlendirme için aklıma ilk gelenlerden biri, sevgili Burcu Şahinkaya idi...

© Burcu Şahinkaya – Hv.K.K.

Sevgili Burcu ile "*Can'ca Türkiye'de, Endüstrinin Gelişiminde İz Bırakanlar*" kitabımı temin ederek okumak için yardımımı rica eden mesajı ile tanıştım. Kendisinin o sırada tatil yaptığım noktaya çok yakın yaşadığını öğrenince de ailece buluşarak bu şanslı anlamlı bir arkadaşlığa dönüştürebiliştik. Kendisi ile ilgili öğrendiklerim, onu ulusal havacılığımızın gelişim sürecinde İLK UÇAN & İLK UÇURAN olmuş öncü havacı kadınlarımız ve faaliyetlerini andığım "*Ulusal Havacılık Gelişim Sürecinde Türk Kadını*" isimli konferansında "İlk Türk Kadın F-16 Görev Komutanı & Öğretmen Pilotu" olarak yer almasını da sağlamıştı...

Bugün Hürkuş (Freebird) Havayollarında Airbus 320 sınıfı uçak kaptan pilotu olan bu cesur "Sesüstü (SuperSonic) Anne" ile ilgili araştırmalarımda kendisinin,

- Hava Harp Okulu'nda "Endüstri Mühendisliği" bölümünden 1998 yılı lisans mezunu olduğunu,
- Bir hava subayı olarak mesleki eğitim ve kurslar alıp ilk Türk kadın "F-16 Tecrübe ve Standardize Pilotu" olurken "Endüstri Mühendisliği" alanında lisansüstü derecesini aldığını,
- Hatta, kendisinin "İLK" olarak belirttiğim unvanları almasına neden olan sürecin öncelikli aşaması olan, F-16 uçak tipi ile "Tam Harbe Hazırlık" eğitimini de birincilikle tamamladığını,
- Hava Kuvvetlerinden ayrılışı sonrası da "Sivil Havacılık Yönetimi" alanında doktora çalışmalarına da başladığını,

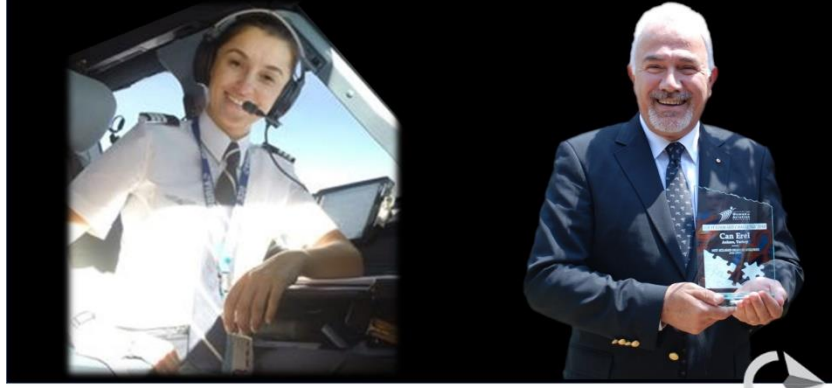
da öğrenecektim.

Sevgili Burcu ile söyleşimi 5 soru ile sınırladım...

...ancak, tüm bileşenleri ile hızlı bir gelişim gösteren havacılık endüstrimiz ve bu alana ilgi duymasını umut ettiğimiz kadınlarımıza en detaylı cevaplarını rica ederek...

İlk Türk Kadın F-16 Görev Komutanı & Öğretmen Pilotu Burcu Şahinkaya
“Sesüstü Anne” ile Can’ca Söyleşi...

...Havacı Kadın Olmak!

EREL: Havacılık alanı ve özellikle askeri havacılık alanı, erkeğin hakim olduğu bir alan olarak bilinir; sizde havacılık ile ilgili farkındalık oluşturan, bu yönde bir kariyere başlayacak kararı vermenizi sağlayan süreç, etkileri ve yansımaları ile nasıl anlatılabilir?

ŞAHİNKAYA: Üniversite sınavı sonuçlarına göre Hava Harp Okulu seçmelerine katılım için davetiye aldım. Amacım doktor olmak olsa da idolüm olan bir kadın vardı: Sabiha Gökçen.

Dedem ve ailesi mübadele ile Bulgaristan’dan Türkiye’ye geldiklerinde İnönü yakınlarına yerleşirler. Dedem genç bir delikanlı, İnönü’de at üzerinde uçuşa giden Gökçen’i görür ve hayran kalır. O günden sonra kendi kızları pilot olsun ister hep. İçlerinden birinin adını Sabiha koysa da ne yazık ki bu mümkün olmaz...

İşte bu hikâyelerle beni büyüten dedem, 1994 yılında aldığım o davetiyeyi gördüğünde gözleri dolarak tek bir şey öğütledi: “Ölsen de o seçmeleri geçeceksin.”

Bana da o öğüde uymak düştü; sayesinde bu kariyer oluştu ve gelişerek sürüyor!

EREL: Değerli kadın meslektaşlarımı gördüğümde, onları dünyaya getirip büyüten ana ve babaya, yetiştiren saygın okullarımıza, yapılarında onlara kariyer fırsatı tanıyan şirketleri, toplumsal cinsiyet dengesini gelişmesi yönünde haklı bir gururu yaşamamızı sağlayan düş ve düşün sahiplerini, emeğini katarak, destekleyerek bu süreci oluşturup geliştirmekte olanları Can-ı gönülden tebrik etmek isterim... Bu kariyer sürecinde aldığınız kararlar ve sürdürdüğünüz gelişimde,

- Ebeveynleriniz ve aile üyeleriniz,
- Okullarınızdaki öğretmen ve öğrenci arkadaşlarınız,
- İşyerinizdeki yönetici, meslektaş ve arkadaşlarınız,
- Eşiniz ve çocuğunuz,

ile ilgili ilişki ve iletişim süreçlerinde sizi engelleyen veya teşvik eden sınırlar arasında neler yaşadınız?

Pilotluk mesleğiniz, havacılık endüstrisinin diğer meslekleri ile kıyaslandığında bu süreçlerde yaşadıklarınızı kolaylaştıran mı, zorlaştıran mı etki yapmıştır; neden?

ŞAHİNKAYA: Hava Harp Okulu’na giriş kararım ben de dahil tüm ailede ve çevremizde heyecanla karşılandı. Zira etrafımızda tanıdığımız başka asker şahıs yoktu.

Harp Okullarına uzun bir aradan sonra kız öğrenci alımına başlanalı henüz 2 yıl olmuştu. Sistem yeni yeni karma eğitime alışiyordu. Sınıf arkadaşlarımızın çoğu ise 4 yıllık Askeri Lise hayatından sonra tekrar kız öğrencilerle beraber okuyacaklardı.

Bu alışma süreci başlarda yavaş ilerlese de kadınların yönetici pozisyonlarına gelmeye başlamasıyla hızlandı.

Yıllar geçtikçe herkes, işini iyi yapan, iyi birer insan olmanın önemini yaşayarak gördü.

Eşim aynı zamanda meslektaşım. İkimizin de yoğun çalışıyor olması her ne kadar dezavantaj yaratsa da, bu stresli meslekte beni anlayan, yanımda ve yardımcı olan bir hayat arkadaşım olduğu için şanslı hissediyorum.

Oğlum şu an için pilot olmak istemiyor. Çok fazla ders çalıştığımızı ve bu mesleğin bizi ondan sık sık ayırdığını düşünüyor. Ancak kız ve erkek arkadaşlarından Türk Yıldızı olmak isteyen epeyce var.

Çalışma hayatımda başka kültürlerden kadınlarla tanışma fırsatı da elde ediyorum. Bu coğrafyada yaşadığımız ilave güçlüklerin yanında; aslına bakarsanız kadın olmak, çalışan, özellikle de vardiyalı çalışan kadın olmak her yer de zor.

Tabii bir de çevre etkisi var; benim açımdan bu etki genelde olumlu oluştu ve gelişti; uluslararası bazı platformlarda dikkat de çekerek.

2004 yılında katıldığımız bir NATO tatbikatında, Amerikan Hava Kuvvetleri mensubu, tanker uçağı boom operatörü bir kadın, arkadaşlarımin bana duyduğu saygıdan ötürü, çok şanslı olduğumu söyleyip; iş arkadaşlarının kendisine böyle davranmadığından dolayı dert yanmıştı.

Havacılık endüstrisi genel olarak, zamana duyarlı, risk seviyesi yüksek, değişken mesai saatlerine sahip ve sürekli eğitim gerektiren mesleklerden oluşmakta. Pilotluk haricinde bir görevim olmadığı için pilot olmanın bu zor süreci kolaylaştıran veya daha da zorlaştıran bir etkisini net olarak söylemem zor.

EREL: Yaşanmışlıklarınızı dikkate aldığınızda,

- Başarabildiklerinizin daha iyisini yapabileceğinizi,
- Başaramadıklarınızın etken sebeplerini minimize edecek kaldırarak, neler yapılabilirdi?

Bu konuya bir "Alınan Ders(ler)" mantığı ile bakarak,

- Devlete,
- Otoriteye,
- Kendinize,
- Ebeveynlerinize
- Öğretmenlerinize ve öğretmenlerinize,
- Yöneticilerinize,
- İş arkadaşlarınıza,
- Eşinize,
- Çocuğunuza,

düşen görev ve sorumluluklar neler olabilir; özetleyebilir misiniz?

ŞAHİNKAYA: Bana dünyadaki en yeni nesil uçakla uçma, semalarımızı koruma gururu yaşattığı için Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün öncülüğü ile kurduğu Cumhuriyete, devletime ve milletime minnettirim.

Bütün kız çocuklarımıza bu imkâna sahip olduklarının farkındalığını yaratmak da ve onları bu kariyeri değerlendirebilecekleri bilgileri sunmak da, ilgili paylaşımları yapmak da hepimizin sorumluluğudur.

Ben de, bugüne kadar benden sonra gelen kadın meslektaşlarıma, fiziksel ve psikolojik olarak geçecekleri yollardaki ortamı kolaylaştırıcı olarak, elimden geldiğince ve gücüm yettiğince önayak olmaya çalıştım.

Henüz kadın F-16 pilotu sayısını yeteri kadar artıramamış görünsek de, havacılığın bu zorlu meslek kolunun erkek egemen bir alan olmadığını, kızlarımızın bu sektördeki tüm mesleklerde yer alıp, yönetici ve eğitici pozisyonuna gelebileceklerini ispatladık.

Genç kızlarımıza da çok çalışıp, azimlerini kaybetmeden yüksekleri hedeflemelerinin kaldığını düşünüyorum.

EREL: Güney Afrika Ekonomik Kalkınma Örgütü (MEDO), 2020 yılında işlerin %80'inin STEM (BTMM - Bilim, Teknoloji, Mühendislik, Matematik) öğretim alanı ile ilgili olacağı öngörüsü ve mevcut durumda STEM kaynaklı işgücünde kadın oranının %14 olduğu tespiti ile, daha fazla Afrikalı kadını STEM alanında öğrenime teşvik edebilmeyi amaçlamış...

Siz, hem de "Sesüstü (SuperSonic) Anne" olmanıza rağmen, eylemli bir pilot ve STEM alanında bir doktora öğrencisi olarak kızı olan ebeveyn ve velilere, STEM alanı ile ilgili ve yetenekli olan genç kızlarımıza ve kadınlarımıza neler söylemek istersiniz?

... ki, öğretim ve kariyer beklentileri desteklensin; insanlığın gelişmesini sağlayacak, 4. Endüstri Devrimi ve sonrasında en temel ve kritik görevleri gerçekleştirecek kariyer alanlarına yönelmelerine olanak verilsin?

ŞAHİNKAYA: Kadınların eğitim düzeyi arttıkça işgücüne katılım oranı da artacaktır.

İçinde bulunduğumuz bilgi ve teknoloji çağında iş hayatı endüstriden bilgiye kayarken, sadece kadın çalışanların değil, yönetim kademesinde de kadınların oynadığı rolün artması çok önemli.

Bunun için de bilim, teknoloji, mühendislik ve matematik öğrenim alanlarında öğretim ve kariyer planlamaları artarak devam etmeli. Günümüzde artık bilgi iktidar!

Örneğin, bir çocuk annesi F-16 pilotuyken yüksek lisans tezini sunabilmiş, Airbus kaptanıyken doktora yeterliliğini verebilmiş bir kadın olarak engelin sadece beynimizde olduğunu ve eğer gerçekten istersem bu engelleri aşmamama sebep olmadığını düşünürüm.

EREL: Son olarak, havacılık alanında toplumsal cinsiyet dengesinin geliştirilmesine yönelik değerlendirme ve önerilerinizi (aile kurumu, yakın çevre, ilgili öğretim ve eğitim kurumları, "meslek" ve "kadın" odaklı örgütlenmeler, araştırma merkezleri, endüstride yer alan kümeler, kurum ve kuruluşlar, otorite ve devlet kurumları) açısından da duyabilmek isterim...
...bu vesileyle, havacılık – uzay alanında toplumsal cinsiyet dengesinin geliştirilmesi amaçlı Dünya Havacı Kadınlar Haftası'na kişisel bir katkı olarak, "Türkçe Konuşan Dünya için "Can'ca Dünya Havacı Kadınlar Haftası Rehberi"" dokümanı hazırladığımı belirtmeliyim; sizinle de paylaşmıştım. Bu rehber dokümana yönelik önerileriniz yanında bu yıl bu yıl 6-12 Mart 2017 arasında idrak edilecek bu hafta içinde kızlarımızda ve kadınlarımızda daha fazla havacılık farkındalığı sağlayacak ve tüm dünyada ülkemizin daha iyi temsil edilebileceği etkinlikler düzenlenmesi konusunda da değerlendirmenizi öğrenebilmekten mutluluk duyacağım.

ŞAHİNKAYA: Avrupa Konseyi Stratejisi toplumsal cinsiyet eşitliği, kadın ve erkeğin kamusal ve özel hayatın bütün alanlarında eşit ölçüde görünürlüğü, güçlendirilmesini, sorumluluk almasını ve katılımını ifade ediyor.

Son on yıllarda kadının yasal statüsünde gözle görülür bir iyileşme söz konusuysa da; gerçek anlamda eşitlikten hala çok uzaktayız.

Havacılık ve uzay alanında toplumsal cinsiyet dengesinin geliştirilmesi amaçlı faaliyetlere yer verilen Dünya Havacı Kadınlar Haftası Etkinlikleri umut verici bir organizasyon.

Kanada merkezli Dünya Havacı Kadınlar Enstitüsü'nün bu yıl size sunduğu "Dünyanın En Beğenilen Organizatörü" ödülü hepimizin yüzünü güldürdü ve bu yıl ve sonrasında bu haftada düzenlenecek daha fazla ve daha güçlü etkinlikler için motive etti.

Eminim ki, kadın, havacılık ve uzay ile ilgili kurumlarımız, kuruluşlarımız, örgütlenmeler ve bireyler Dünya Havacı Kadınlar Haftası web sitesinde belirtilen usul ve kurallara göre etkinlik düzenleyebilirler. Emekle hazırladığınız "Can'ca Dünya Havacı Kadınlar Haftası Rehberi", içinde bulunan açıklamalar ve öneriler

de kendilerine ışık olur. Bu süreçte, uçuş işletmeleri de kendileri ile işbirlikleri yapılarak organizasyonlara katkı sağlarlar ise bizler de yer alabiliriz.

Dünyadaki ilk kadın pilotun lisansını aldığı günün 117'inci yıldönümü olan 8 Mart 2017 günü tüm dünyada aynı anda bir pembe kâğıt uçak uçuşurması ile Guinness Dünya Rekoru kırılmasına çalışılacak olması fikrini de çok beğendim. Sadece bu etkinlikle bile pek çok kız çocuğunda ve kadında havacılık ve uzay ilgisinin oluşturulabileceğini düşünüyorum. Bu vesile ile ben de, bu yıl ülkemizin çok daha güçlü ve başarılı etkinlikler düzenleyebilmesi yönünde umudumu paylaşmak ve Dünya Havacı Kadınlar Haftası'na katılacak herkese başarı dileklerimi paylaşmak isterim.

Sevgili Burcu'dan duyduklarım, on yıllardır sahip olduğum samimi düşüncelerime inancımı tazeledi;

- Kızlarımızda havacılık ve uzay alanına yönelik STEM (BTMM - Bilim, Teknoloji, Mühendislik, Matematik) öğretim alanlarında öğretim ve kariyer beklentisi oluşturmaları,
- Bu kızlarımızın ebeveynleri ve yakın çevrelerinin, insanlığın gelişmesini sağlayacak, 4. Endüstri Devrimi ve sonrasında en temel ve kritik gerekli işlevleri gerçekleştirecek olan bu yolculukta kendilerine olanak sağlayıp desteklemeleri,
- Her bir okuyucumuzun,
 - Havacılık - uzay ve savunma endüstrilerinde toplumsal cinsiyet dengesini geliştiren çabalara katılmaları,
 - Bu amaca sahip Dünya Havacı Kadınlar Haftası etkinlikleri ile ilgili katkı sağlamaya, tüm iletişim kanalı ve ilişki ağlarında bulunanları da etkinlik düzenlemeye davet etmeleri,

beklentimi yükseltti.

...dahası, bu coğrafyanın iki farklı ülkesinde, üst seviyede bilgi, ileri teknoloji uyumlu beceri gerektiren bir meslekle erkeğin egemen olduğu alana girebilmenin insani ve sosyal kaynak farklılıklarını çok açık bir şekilde ortaya koyuyor, sahip olunan heyecan ve başarının verdiği bireysel ve toplumsal huzura dair güçlü ipuçları içeriyordu...

"Bir toplum aynı amaca bütün kadınları ve erkekleri ile beraber yürümez ise ilerlemesine teknik olarak imkân ve bilimsel olarak ihtimâl yoktur!"

~ Gazi Mustafa Kemal ATATÜRK

(Atatürk Araştırma Merkezi, Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri, Cilt II, s.153)

Samimi paylaşımları için sevgili Burcu'ya, bu söyleşiye olanak tanıyan Hürkuş (Freebird) Havayolları'nın yönetiminde bulunan değerli meslektaşlarıma da teşekkürler, Can-ı gönülden...

Ulusal havacılık-uzay ve savunma endüstrilerinde toplumsal cinsiyet dengesinin cinslere fırsat eşitliği sağlanarak geliştirilmesi, kızlarımızın ilgili öğretim programlarına yönelerek bu dinamik ve geleceği parlak kariyere yönelime güdülenebilmesi ve sonuçta sağlanacağına emin olduğum gelişimin keyfini de yüce Türk milletinin sürebilmesi umudu ile...

Kaynakça :

1. ABD Dışişleri Bakanlığı; "[Biographies of 2015 Award Winners](#)"; 2015.
2. ABD Dışişleri Bakanlığı; "[Deputy Secretary Higginbottom to Honor 10 International Women of Courage](#)"; 2015.
3. Can EREL; "[Ulusal Havacılık Gelişim Sürecinde Türk Kadını](#)"; Konferans; 2 Aralık 2013.
4. Can EREL; "[Can'ca Türkiye'de, Endüstrinin Gelişiminde İz Bırakanlar](#)"; ISBN 978-605-125-753-2; Mart 2014
5. Reuters: "[Afganistan'da kadın pilotunun ABD sığınma talebine öfke](#)"